

تحلیل اقتصادی برخی از سیاست های مرتبط با برنج

دکتر مهدی کاظم نژاد - دکتر امید گیلانپور

پژوهشگران مؤسسه پژوهش های برنامه ریزی و اقتصاد کشاورزی

طی چند دهه گذشته برنج به عنوان دومین غله مهم و استراتژیک کشور در معرض سیاستگذاری های دولت قرار داشته است، لیکن در شرایطی که در تمامی سالهای مورد بحث هدف نهایی دستیابی به خودکفایی بوده است در اثر اجرای این مداخلات واردات برنج به شدت افزایش یافته است. در عین حال با پرداخت یارانه برای مصرف برنج خارجی زمینه فرهنگی گسترش واردات نیز فراهم شده است.

در حالی که یکی از مهمترین اهداف ابزارهای سیاستی کاهش نوسانات قیمت محصولات کشاورزی در بازار است. اجرای این سیاست ها موجب تشدید این نوسانات شده است. طبیعی است که تصمیم گیری در شرایطی این چنین بی ثبات برای مصرف کنندگان و تولید کنندگان برنج بسیار دشوار و پرهزینه است.

در این مقاله با درک ناکارآمدی ابزارهای سیاستی مورد استفاده در اقتصاد برنج ایران ابتدا نرخ رابطه مبادله برنج در ایران مورد توجه قرار گرفته است. نتایج حاصله نشان می دهد که طی یک دهه گذشته رابطه مبادله به زیان برنج در ایران تغییر یافته است. آنگاه با عنایت به تأثیرگذاری واردات بر بازار برنج کشور، تابع واردات برنج در ایران بر آورده شده است. مطابق انتظار در آمداری حاصل از فروش نفت، عرضه برنج داخلی در دوره گذشته و قیمت برنج در بازارهای بین المللی و داخل کشور مهمترین عوامل مؤثر بر واردات برنج در کشور هستند. بررسی تأثیر واردات بر قیمت برنج در کشور بیانگر آن است که ده درصد افزایش واردات در هر سال سبب ۲/۵ درصد کاهش قیمت برنج در سال آتی می شود.

در پایان با اشاره به حمایت های انجام شده در تولید و تجارت برنج در دیگر کشورها راهکارهایی قابل طرح در دو مقطع کوتاه مدت و بلندمدت برای اقتصاد برنج ایران پیشنهاد شده است.